

فهرست قطعات

بخش دوم:		بخش اول:	
آوانگاری اجرای رضا ورزنده (با سنتور یازده‌خرک می‌کوک)		آوانگاری و تنظیم برای سنتور نه‌خرک سُل‌کوک	
۱. مقدمه و چهارمضراب شور (ر)	۲۰	۱. مقدمه و چهارمضراب شور (سُل)	۲۰
۲. مقدمه و چهارمضراب ابوعطا (لا)	۲۳	۲. مقدمه و چهارمضراب ابوعطا (دو)	۲۳
۳. مقدمه و چهارمضراب بیات ترک (سُل)	۲۶	۳. مقدمه و چهارمضراب بیات ترک (سی بَمُل)	۲۶
۴. مقدمه و چهارمضراب افشاری (ر)	۲۹	۴. مقدمه و چهارمضراب افشاری (دو)	۲۹
۵. ضربی دشتی (لا)	۳۱	۵. ضربی دشتی (ر)	۳۱
۶. مقدمه سه‌گاه (فائری)	۳۳	۶. مقدمه سه‌گاه (لاکُزن)	۳۳
۷. چهارمضراب همایون (سی کُزن)	۳۶	۷. چهارمضراب همایون (لاکُزن)	۳۶
۸. مقدمه و چهارمضراب بیات اصفهان (سُل)	۳۸	۸. مقدمه و چهارمضراب بیات اصفهان (دو)	۳۸
۹. مقدمه چهارگاه (ر)	۴۱	۹. مقدمه چهارگاه (دو)	۴۱
۱۰. ضربی ماهور (دو)	۴۳	۱۰. ضربی ماهور (فا)	۴۳

مقدمه آوانگار

از منابع موجود در زمینه تاریخ موسیقی معاصر ایران چنین برمی آید که رضا ورزنده (۱۳۵۵-۱۳۰۵)، نوازنده سنتور، گرچه از آموزش و تعلیمات منظم و معمول موسیقی در زمان خود کم بهره بود، به واسطه ذوق و استعداد فطری فراوان خویش توانست به شیوه‌ای خاص در نوازندگی سنتور دست یابد که به تصدیق همگان دارای ویژگی‌هایی منحصر به فرد و شاخص بود. گذشته از تکنیک و بیان ویژه در نوازندگی، شکل و اندازه و ابعاد سنتور و همچنین مضراب مورد استفاده وی با استانداردهای رایج مغایرت داشت. مجموعه این عوامل نوازندگی ورزنده را از سایر نوازندگان سنتور بسیار متفاوت ساخته و، به طور طبیعی، موافقت و مخالفت‌های زیادی را برانگیخته است. هم‌اکنون در تعیین جایگاه شیوه نوازندگی وی در عرصه «موسیقی اصیل ایرانی» به آسانی امکان پذیر نیست. با این حال، نباید از یاد برد که ورزنده در کنار استادانی همچون کسایی، شهناز، عبادی، شریف، یاحقی، محمودی خوانساری، تاج اصفهانی و... سنتور نواخته است و به نظر نگارنده، صرف نظر از هرگونه ارزش گذاری، بی‌توجهی و عدم بررسی و شناخت شیوه سنتورنوازی ورزنده به معنای نادیده گرفتن یکی از پرنفوذترین شیوه‌های نوازندگی سنتور در حدود سال‌های ۱۳۳۰ تا ۱۳۵۰ است.

مجموعه‌ای که پیش رو دارید با هدف آشنایی کلی با شیوه سنتورنوازی رضا ورزنده تهیه شده و گزیده‌ای از آثار او را در دستگاه‌ها و آوازهای مختلف در بر می‌گیرد. نگارنده در این مجموعه تمامی تلاش خود را به کار برده تا آوانگاری قطعات تا حد امکان، چه از نظر استخوان بندی و چه از نظر تزئینات و ریزه‌کاری‌ها، به اجرای واقعی نزدیک باشد. با این حال، ویژگی‌های منحصر به فرد ورزنده آوانگاری آنها را نیز تا حدودی دشوار می‌سازد که در اینجا به برخی از آنها اشاره خواهم کرد:

نوازندگی ورزنده مانند بسیاری دیگر از نوازندگان آن دوره بیشتر بر پایه بداهه پردازی قرار دارد و بنابراین در بسیاری موارد اجرای «یک قطعه ضربی» ممکن است به معنای درهم‌تنیدن یک مقدمه یا پیش درآمد سنگین و چندین چهارمضراب یا ضربی کوتاه و بلند باشد. تفکیک این «قطعات» در آوانگاری می‌تواند به انسجام اثر آسیب جدی برساند و این در حالی است که نگارش پیایی آنها در قالب یک اثر واحد نیز به نوبه خود زمان اجرا را بیش از اندازه طولانی، و به خاطر سپردن قطعات را دشوارتر می‌سازد.

از سوی دیگر، بسیاری از بداهه پردازی‌های ورزنده در همکاری با نوازندگان سایر سازها یا خوانندگان و به صورت سؤال و جواب شکل گرفته‌اند. در این گونه موارد جداسازی بخش‌هایی از اجرا که تنها به سنتور ورزنده اختصاص داشته‌اند مانند آن است که از گفت و گویی دو یا چند جانبه تنها سخنان یک نفر را مکتوب سازیم!

بسیاری از تکنیک‌های مضرابی و همچنین صدادهی ویژه سنتور ورزنده نیز تا اندازه زیادی متأثر از جنس و تعداد سیم‌ها، تعداد خرگ‌های سنتور و شکل خاص مضراب‌های مورد استفاده اوست که امروزه کاربرد چندانی ندارند و دسترسی نوازندگان به آنها نیز به سهولت میسر نیست. در چنین شرایطی طبیعی است که آوانگاری آثار وی بر اساس شکل و امکانات اجرایی

Shiraz-Beethoven.ir

سنتورهای نُه خرك و مضراب‌های حلقه‌دار به سبکِ امروزی نه تنها باعث رنگ‌باختن بخش قابل توجه‌ای از مشخصات و ویژگی‌های این شیوه می‌شود، مشکلات اجرایی فراوانی را نیز به سبب تغییر مضراب‌گذاری‌ها، به ویژه در چهارمضراب‌ها و قطعات تند، به همراه می‌آورد.

این دشواری‌ها درحالی است که بدون شك آوانگاری حتی در بهترین حالت نیز نمی‌تواند جایگزین اثر واقعی گردد و درک موزیکالیت و احساس واقعی هراتر موسیقی بدون گوش سپردن به نمونه صوتی آن هرگز کامل نخواهد بود. از این رو، از تمامی هنرمندان، دوستان و علاقه‌مندان صمیمانه خواهشمندم انتقادات، راهنمایی‌ها و پیشنهادهای خود را جهت بهبود کمتی و کیفی این مجموعه به نشانی اینترنتی raminsafaie@yahoo.com ارسال نمایند. بدون شك، هیچ تلاشی بدون اشتباه نیست و تنها آنانی اشتباه نمی‌کنند که قدمی بر نمی‌دارند!

در پایان، از دوست عزیزم، جناب آقای شهاب مینا، مدیر محترم نشر خنیاگر، که با هدف حفظ، ارتقا و پیشبرد هنر والای موسیقی زحمت چاپ این مجموعه را تقبل کرده‌اند صمیمانه تشکر می‌کنم و امیدوارم با همدلی و همراهی ایشان در آینده نزدیک زمینه گردآوری و آوانگاری دیگر آثار برجسته این استاد چیره‌دست سنتور نیز فراهم آید.

رامین صفایی

اردیبهشت ۱۳۹۵، تهران

مقدمه و چهارمضرب ابوعطا

♩ = 80

4

6

8

10

13

15

18

20

22

6

10

ضربی دشتی

$\text{♩} = 120$
6/16 *tr* *tr* *tr* *tr* *tr*

پوشیده

7

12

17

23

30

35

40

45